

В. В. Рєзнїкова,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри господарського права
Київського національного університету
їменї Тараса Шевченка

О. В. Россильна,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри господарського права
Київського національного університету
їменї Тараса Шевченка

УДК 347

ПРЕДСТАВНИЦТВО ОРГАНОМ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЇЇ ІНТЕРЕСІВ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

У статті досліджуються сутність, правова природа органу юридичної особи, а також особливості представництва ним інтересів юридичної особи в господарському процесі.

Ключові слова: орган юридичної особи, керівник, представництво, господарський процес.

В умовах нинішніх демократичних перетворень все більшої актуальності набуває необхідність впорядкування правових засад здійснення господарської діяльності, а також створення прозорого механізму вирішення господарських спорів у разі їх виникнення. Фундаментальну основу господарського процесу являють собою його учасники. Проте не всі вони мають чітко визначений законодавством України процесуально-правовий статус. Ця стаття буде присвячена одному з таких учасників – юридичній особі, а конкретніше – ролі органу юридичної особи при розгляді справи у господарському суді.

Важливою ознакою суб'єкта господарювання – юридичної особи з моменту створення є наявність правосуб'єктності. Здатність юридичної особи бути позивачем або відповідачем у суді – це один з проявів правосуб'єктності, оскільки тут має місце не лише

реалізація, але й ідеться про порядок захисту прав суб'єкта господарювання [1, с. 115].

У зазначеному контексті вже традиційним є розгляд питання щодо участі в господарському процесі відокремленого підрозділу від імені юридичної особи з метою представництва інтересів останньої. Проте з цього приводу є усталена судова практика. Відособлений підрозділ юридичної особи може здійснювати повноваження сторони або третьої особи у справі від імені юридичної особи лише за умови, якщо таке право надано йому установчими або іншими документами [2]. Необхідно також враховувати, що саме лише зазначення в установчих документах чи положенні про наявність у відокремленого підрозділу права представляти юридичну особу в суді (господарському суді) не свідчить про надання такому підрозділові відповідних повноважень та визна-

чення їх кола. Коло повноважень відокремленого підрозділу юридичної особи стосовно здійснення у господарському суді повноваження сторони у справі від імені цієї особи визначається установчими документами останньої, положенням про відокремлений підрозділ, яке затверджено юридичною особою, або довіреністю, виданою нею ж у встановленому порядку керівникові цього підрозділу. При цьому слід мати на увазі, що стороною у справі є юридична особа, від імені якої діє відокремлений підрозділ, і рішення приймається саме стосовно підприємства чи організації – юридичної особи, але в особі її відокремленого підрозділу [3]. Таким чином, цей аспект є певним чином врегульованим, на відміну від деяких теоретичних та практичних питань участі органу юридичної особи в господарському процесі.

Відповідно до чинного законодавства (ч. 1 ст. 28 ГПКУ) від імені юридичних осіб у господарському процесі беруть участь «їх органи через свого представника». Така конструкція породжує безліч дискусій, суперечностей та запитань, що й стане предметом нашого дослідження. Зокрема, варто з'ясувати, яку роль відіграє орган юридичної особи в господарському процесі, а також, чи має він статус представника або є окремим учасником судового процесу. Зазначені проблеми практично не досліджені в юридичній науці. Частково до цих питань звертались такі вчені: В. Беянович, С. Братусь, В. Вольф, І. Ільїнська, Л. Кисіль, С. Королева, Л. Лесніцька, Д. Чечот, Г. Шершеневич та деякі інші.

У процесі здійснення господарської діяльності природним є виникнення певних спорів, вирішення яких потребує звернення до суду. Тому постає логічне запитання, хто вправі представляти інтереси та захищати права юридичної особи. Типовою є участь у господарському процесі саме виконавчого органу юридичної особи.

Відповідно до ст. 65 ГКУ власник здійснює свої права щодо управління підприємством безпосередньо або через уповноваженим органи. Для керівництва господарською діяльністю власник або уповноважений ним орган призначає (обирає) керівника підприємства, який, у свою чергу, діє від імені під-

приємства без доручення, представляє його інтереси в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, інших організаціях, у відносинах з юридичними особами та громадянами, формує адміністрацію підприємства і вирішує питання діяльності підприємства в межах та порядку, визначених установчими документами. Уточнює ці положення ст. 92 ЦКУ, де зазначено, що юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які зобов'язані діяти в інтересах юридичної особи, добросовісно і розумно та не перевищувати своїх повноважень. Діяльність органу юридичної особи розглядаються як безпосередні дії самої юридичної особи.

Сутність органу юридичної особи полягає в тому, що від її імені дії вчиняють відповідні фізичні особи, які в психологічному сенсі наділені волею, але в силу сукупності норм, що утворюють організацію юридичної особи, наслідки їхніх дій покладаються на майнову сферу цієї юридичної особи [4, с. 125–126].

Товариство, наприклад, може мати дво- або тріривневу структуру органів управління: а) загальні збори учасників та виконавчий орган; б) загальні збори, контрольний орган та виконавчий орган. Відповідно до частинами 1, 2 ст. 97 ЦКУ управління товариством здійснюють його органи – загальні збори його учасників і виконавчий орган, якщо інше не встановлено законом. У товариствах, в яких законом передбачено утворення виконавчого органу, здійснення управлінської діяльності покладено на нього. У ст. 99 ЦКУ врегульовані загальні положення щодо порядку утворення, діяльності, назви органу, його компетенції, способу усунення від виконання обов'язків осіб, які належать до його складу.

Згідно з нормами ЦКУ, законів України «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства» підставою набуття виконавчим органом товариства повноважень є факт його обрання (призначення) загальними зборами учасників (акціонерів) як вищого органу управління товариством або укладення з членом виконавчого органу товари-

тва трудового договору, який від імені товариства може підписувати голова наглядової ради чи особа, уповноважена на те наглядовою радою.

Виконавчий орган товариства вирішує всі питання, пов'язані з управлінням поточною діяльністю товариства, крім питань, що є компетенцією загальних зборів учасників товариства або іншого його органу. Здійснюючи управлінську діяльність, виконавчий орган реалізує колективну волю учасників товариства, які є носіями корпоративних прав. Керівник та інші члени виконавчого органу, здійснюючи управління товариством у межах правил, встановлених статутними документами, зобов'язані діяти виключно в інтересах товариства та його учасників.

За природою корпоративних відносин учасникам товариства має бути надано можливість у будь-який час оперативно відреагувати на дії особи, яка здійснює представницькі функції зі шкодою для інтересів товариства, шляхом позбавлення її відповідних повноважень.

У Єдиному державному реєстрі судових рішень є судова практика [5] щодо визначення компетенції керівника. Постановою ВГСУ від 28.01.2010 р. № 17/218/09 було розставлено деякі акценти в межах вирішення конкретного спору. Відповідач намагався довести відсутність у Особи_1 повноважень директора на підписання позовної заяви, оскільки, на його думку, повноваження Особи_1 щодо представництва інтересів позивача закінчились 01.01.2009 р.

У матеріалах справи зазначається, що Особу_1 було обрано директором Товариства на загальних зборах від 03.01.2008 р., проте відсутні будь-які докази того, що Особу_1 було усунено від виконання обов'язків директора Товариства та обрано іншого керівника. А відповідно до п. 41 постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13 «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» [6] повноваження посадових осіб товариства припиняються їх переобранням.

Таким чином, ВГСУ дійшов наступних висновків. Оскільки копії з Єдиного державного реєстру юридичних та фізичних

осіб-підприємців (на час складання процесуальних документів) свідчать, що єдиним офіційним керівником позивача є Особа_1, то саме він має право представляти інтереси позивача без доручення та будь-яких обмежень [5].

У цьому контексті виникає питання про можливість здійснення представництва в господарському суді особою, яка не має офіційного статусу органу юридичної особи, але призначена виконувати обов'язки такого органу. На нашу думку, зазначена особа повинна мати усі процесуальні повноваження одноособового виконавчого органу чи керівника колективного органу юридичної особи та реалізовувати їх у повному обсязі, якщо інше не передбачено законодавством або локальними нормативними актами. Тому суд не вправі вимагати від такої особи належним чином оформленої довіреності.

У доктрині процесуального права мають місце дві теоретичні *концепції щодо природи одноособового виконавчого органу юридичної особи*.

Орган – особливий представник юридичної особи. Основою для першої концепції слугує теорія фікції. Відповідно до останньої орган є особливим представником, повноваження якого діяти від імені юридичної особи закріплені в законі та статуті, а тому додатково не потребують видачі довіреності. Прибічниками такої концепції є С. Ландкоф, Н. Нерсесов, П. Стучка, Д. Чечот, Б. Черепакін, Г. Шершеневич та інші.

Г. Шершеневич писав, що юридична особа сама по собі позбавлена реальної волі. Вона має представників у вигляді правління. Лише дії представників, через яких юридична особа набуває права і приймає на себе обов'язки, зобов'язують юридичну особу. Представники публічної юридичної особи діють у рамках, які окреслені законом, а представники приватної юридичної особи – в межах наданих їм повноважень [7, с. 125–126, 174].

На думку Д. Степанова, одноособовий виконавчий орган є законним представником юридичної особи, оскільки його повноваження засновані на вказівці закону, який визначає можливість, обсяг та порядок здійс-

нення повноважень представника без довіреності [8, с. 62–63].

Як зазначав Б. Черепакін, С. Ландкоф вважав дії органу від імені юридичної особи статутним представництвом [9, с. 473]. На наше переконання, таке визначення правового статусу органу юридичної особи є найбільш влучним.

Д. Чечот, аналізуючи у своїй монографії проблему участі керівника в судовому процесі, пропонує замислитися над важливим, на нашу думку, питанням. Якщо керівник юридичної особи не є в суді її представником, то яке ж процесуальне становище у справі він тоді посідає? Керівник не може вважатись стороною в спорі, який повинен вирішити суд, оскільки стороною завжди є сама юридична особа. Очевидно, що ніякого іншого процесуального становища, окрім статусу представника юридичної особи, її керівник постати не може [10, с. 144–146].

Орган – складова юридичної особи, а не її представник. Друга теорія базується на реалістичному розумінні сутності юридичної особи. Орган розглядається як структурно відокремлений та організаційно оформлений підрозділ самої юридичної особи, який створюється задля реалізації її правосуб'єктності. Таку точку зору підтримують В. Беяневич, С. Братусь, В. Грибанов, О. Іоффе, Д. Ломакін та інші.

В. Беяневич акцентує увагу на тому, що орган юридичної особи не ототожнюється з представником. У органа як такого немає власної правоздатності, дієздатності та інтересів, відмінних від інтересів юридичної особи; у представника вони наявні окремо від правоздатності, дієздатності і інтересів особи, яку представляють. Органи юридичної особи не наділені спеціальним процесуальним статусом і діють у межах повноважень, наданих їм законом та установчими документами. Орган юридичної особи веде в господарському суді справу без довіреності, на підставі своєї компетенції [11, с. 420].

С. Братусь стверджував, що органи не можна розглядати як представників юридичної особи. На відміну від представника, орган не є самостійним суб'єктом права, який

виступає окремо від юридичної особи. Орган – це частина юридичної особи, а тому будь-які юридичні відносини між органом і юридичною особою є неможливими. Якщо орган діє на основі статуту юридичної особи, то представник – на основі довіреності, яка видається компетентним органом від імені юридичної особи [12, с. 200–208].

На думку О. Козлова [13, с. 102, 107], І. Ільїнської та Л. Лесницької [14, с. 90–91], ведення справи органом юридичної особи не є судовим представництвом, оскільки в суді бере участь саме підприємство, установа або організація в особі свого органу.

Варто погодитися з позицією, яка висловлюється у вітчизняній правовій доктрині, де орган юридичної особи називають також інституціонально-функціональним представником. Інституціональність представництва проявляється в затвердженні на законодавчому рівні механізму набуття юридичною особою прав та обов'язків безпосередньо через свої органи, установлення не тільки можливості, а й необхідності формування відповідних органів, їх складу, порядку створення тощо. Функціональність органу проявляється у здійсненні ним в інтересах юридичної особи своїх повноважень у межах визначеної законом компетенції [15, с. 104–105]. Таким чином, сюди включається і реалізація органом функції представництва, зокрема в процесі здійснення господарського судочинства.

Керівник (одноособовий орган або керівник колегіального органу) є єдиним органом юридичної особи, правосуб'єктність якого (а отже, і коло повноважень та межі відповідальності) регулюється не лише нормами цивільного та господарського права, а й трудового законодавства. З огляду на це, підтримуємо позицію А. Слюсар, що права та обов'язки керівника можуть бути умовно розділені на такі, що пов'язані з виконанням трудової функції з управління підприємством в якості одноосібного виконавчого органу та інші трудові права і обов'язки [16, с. 324].

Д. Вергелес особливістю правового статусу керівника підприємства вважає те, що

керівник одночасно виступає органом підприємства, наділеним управлінськими повноваженнями, і найманим працівником підприємства (посадовою особою), якого наймає власник підприємства (уповноважений ним орган) і укладає з ним трудовий договір (контракт) [17, с. 5]. У трудовому договорі керівника можна передбачити повноваження, пов'язані з виконанням трудової функції з управління підприємством та/або виконання ним представницьких функцій. Проте варто звернути увагу, що можлива ситуація, коли власник залишає за собою право виконувати функції керівника (наприклад, при створенні приватного підприємства).

Розрізняють лінійних та функціональних керівників. Лінійні керівники здійснюють управління об'єктом загалом, усіма його підрозділами. Функціональні – керують у межах організаційних структур виконання певних функцій (наприклад, керівники підрозділів апарату управління та структурних підрозділів державних органів, підприємств, установ, організацій різних форм власності та їх заступники). На відміну від інших посадових осіб, лінійним керівником є керівник підприємства [18, с. 9].

Національний класифікатор [19] до управлінських професій відносить наступні: керівники підприємств, установ та організацій – керівники виробничих та інших основних підрозділів, керівники функціональних підрозділів (фінансових, бухгалтерських, економічних, юридичних та адміністративних підрозділів; підрозділів кадрів і трудових відносин; підрозділів маркетингу тощо); керівники малих підприємств без апарату управління; менеджери (управителі) у певних сферах економічної діяльності.

Перелік основних завдань, які покладаються на керівників, визначений у Довіднику кваліфікаційних характеристик [20]. Коло їх обов'язків різниться за складністю та відповідальністю залежно від функцій, рівня керівництва і управління. До головних завдань та обов'язків керівника належать: організація роботи та ефективної взаємодії всіх структурних підрозділів, цехів та виробничих одиниць; управління виробничо-господарською та фінансово-економічною діяль-

ністю підприємства; забезпечення виконання підприємством програми оновлення продукції, планів капітального будівництва, господарських та трудових договорів тощо; вжиття заходів щодо забезпечення підприємства професійними кадрами, створення безпечних і сприятливих умов праці; доручення виконання окремих організаційно-господарських функцій іншим посадовим особам (заступникам директора, керівникам виробничих або функціональних підрозділів); забезпечення дотримання законності; представництво та захист інтересів підприємства в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та суді.

Вважаємо, що навіть поняття «керівник», яке використовується законодавцем у ст. 28 ГПКУ, є не суто господарсько-правовою категорією, а більше належить до понятійно-категоріального апарату трудового права. При характеристиці діяльності керівника щодо управління юридичною особою господарське та цивільне законодавство використовує, наприклад, наступні терміни: «одноособовий виконавчий орган», «орган юридичної особи».

У значенні ч. 1 ст. 28 ГПКУ може бути декілька варіантів процесуального представництва інтересів юридичної особи у господарському суді її органом, що діє у межах повноважень. По-перше, це одноособовий виконавчий орган юридичної особи – керівник підприємства або організації. По-друге, це інші особи, повноваження яких визначені законодавством або установчими документами.

Можна виокремити наступні приклади здійснення представництва інтересів юридичної особи не її органами:

1) повне товариство – процесуальне представництво здійснює не керівник, а самі учасники товариства (всі або окремі, кому доручено відповідні повноваження засновницьким договором);

2) командитне товариство – коли відсутні виконавчі органи і є лише один повний учасник, то він і здійснює представництво в господарському суді;

3) державне акціонерне товариство – оскільки функції вищого органу виконує від-

повідний державний орган, то і представляти інтереси в суді буде визначена посадова особа цього органу;

4) юридична особа, яка на підставі договору передала функції вищого органу іншій юридичній або фізичній особі. Виникає закономірне питання, хто здійснюватиме представництво інтересів юридичної особи в господарському суді, якщо вона не має виконавчого органу (керівника), а його повноваження здійснює керуюча компанія або фізична особа? Очевидно, що найбільш прийнятним у такій ситуації буде процесуальне представництво, засноване на договорі з професійним представником (адвокатом). Хоча й не можна виключити можливість здійснювати відповідні повноваження з судового представництва професійним менеджером керуючої компанії або фізичною особою-управителем, якщо вони мають право вчиняти відповідні дії за договором між юридичною особою та зазначеною компанією чи фізичною особою;

5) ліквідаційна комісія. Дотичним до правового статусу органу юридичної особи є визначення компетенції щодо представництва інтересів юридичної особи ліквідаційною комісією. З моменту призначення ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження щодо управління справами юридичної особи, і названа комісія виступає в суді від імені юридичної особи, яка припиняється. При цьому необхідно зауважити, що ліквідаційна комісія не має статусу ні юридичної, ні фізичної особи, ані державного чи іншого органу, а тому не може бути стороною (і взагалі учасником) судового процесу й виступати в ньому від власного імені. Таким чином, підприємство чи організація до дня внесення до єдиного державного реєстру запису про його (її) припинення не позбавлено права брати участь у судовому процесі. Відповідні процесуальні документи (заяви, скарги, відзиву тощо) підписуються особами, повноваження яких визначено законодавством або установчими документами; зокрема такою особою може бути й голова ліквідаційної комісії [2].

Компетенція органів управління, у тому

числі, повноваження керівників та інших осіб на представництво у господарському суді можуть визначатися в установчих документах – рішення про утворення суб'єкта господарювання, засновницький договір, статут юридичної особи або положення про структурний відокремлений підрозділ, а також в інших локальних нормативних актах.

Беручи до уваги останні зміни, внесені до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» [21], особливої актуальності набувають питання підтвердження повноважень керівника при представництві інтересів юридичної особи в суді. Раніше при поданні позовної заяви керівник підприємства, установи, організації міг підтвердити свої повноваження випискою з реєстру, довідкою органів статистики, а також наказом про його призначення на відповідну посаду або рішенням загальних зборів про його обрання, а також витягом зі статуту підприємства (в частині обсягу його повноважень). На сьогодні виписку з реєстру можна отримати лише в двох випадках: внесення змін у дані, які відображаються у виписці; для проставлення апостилю.

Відповідно до вимог ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» для реєстрації юридичної особи чи внесення змін до її установчих документів слід подавати уже не два, а лише один примірник такого установчого документа (або його нової редакції у разі, якщо вносяться зміни). Реєстратори забирають собі поданий примірник установчого документа, сканують його і не повертають. Другий примірник залишається у заявника (без вчинення на ньому будь-якої відмітки щодо вчинення реєстраційної дії, її дати та номеру). Як наслідок, в умовах відсутності на сьогодні сайту, на котрому б розміщувалась відсканована версія чинного установчого документа (статуту), зрозуміти, чи є конкретний примірник установчого документа (статуту) зареєстрованим, аутентичним та актуальним, стає доволі проблематичним не лише для контрагентів юридичної особи – суб'єк-

та господарювання, суду та державних органів, й для самого суб'єкта господарювання. Між тим, для представництва інтересів юридичної особи в господарському процесі її органами мають вагоме значення не лише ті відомості, які містяться в реєстрі, й інші відомості, інформація щодо яких є лише в статуті та/або іншому установчому документі (обсяг повноважень органів управління тощо). Крім зазначеного, також у затвердженій від 6.01.2016 р. Міністерством юстиції формі зави про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, не передбачено навіть можливості реєстрації інших змін до установчих документів, крім тих, котрі відображаються в реєстрі. Таким чином, внесення змін до установчих документів щодо кворуму, за наявності якого загальні збори засновників є повноважними, порядку скликання загальних зборів, а також повноважень органів управління юридичної особи без внесення паралельно хоч якихось змін до тих відомостей про юридичну особу, які містяться в реєстрі, стало неможливим. Залишається лише сподіватись, що це тимчасово і законодавець незабаром виправить свою помилку.

Ще одним негативним моментом є відміна мокрої печатки на виписках та статутах, що може призвести до виникнення проблем при перевірці судом повноважень керівника. Так, віднині при реєстрації юридичної особи або внесенні змін до установчих документів необхідно подавати не два, а один примірник установчого документа, який і залишається у реєстратора, у результаті чого у заявника залишається другий примірник статуту без наявності будь-якої відмітки на ньому про факт здійснення державної реєстрації. У зв'язку з цим нівелюється також значення наказу про призначення та рішення загальних зборів, оскільки вони повинні прийматись відповідно до положень, зазначених в установчих документах.

Крім того, враховуючи законодавчу можливість відсутності у суб'єкта господарювання печатки [22], це ще більше ускладнює

роботу суддів при вирішенні господарського спору, зокрема, вже на його початковому етапі, з'ясовуючи правомірність подання позовної заяви та перевіряючи повноваження особи, яка її підписала. При цьому наявність на позовній заяві факсимільного підпису означає, що вона не підписана особою, яка має право її підписувати, і підлягає поверненню [3]. Якщо господарський суд має сумніви стосовно наявності у особи, яка підписала позовну заяву, відповідних повноважень, він у процесі підготовки справи до судового розгляду витребує у позивача докази на підтвердження таких повноважень [3]. На сьогодні структура цих доказів суттєво змінена і суди вимушені перевіряти наявність повноважень у відповідної особи, у зв'язку з чим щоразу виникає необхідність звернення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Таким чином, у недобросовісних суб'єктів з'явилися нові способи для зловживання процесуальними правами. У світлі таких змін очікуваним є формування з вказаних питань відповідної судової практики.

Висновки. Домінуючою позицією у правовій науці є те, що виконавчий орган юридичної особи не можна розглядати як відособлений від організації, самостійний суб'єкт права, оскільки він реалізує правосуб'єктність юридичної особи, виконуючи усі необхідні функції з управління нею. Погоджуючись з цим, вважаємо, що правовий статус органу юридичної особи включає в себе функцію представництва в господарсько-процесуальних відносинах. Орган управління не можна ототожнювати зі звичайним процесуальним представником. Орган при виконанні представницької функції в господарському процесі в інтересах відповідного суб'єкта господарювання не перебуває у правовідносинах з юридичною особою. Особа, яку представляють, під час правомірної діяльності представника, як правило, знаходиться з ним у певних правовідносинах [23, с. 187].

Орган юридичної особи виражає волю певного «штучного» за своєю природою

утворення (юридичної особи) на основі законів, локальних нормативних актів, відповідних договорів, які є підставою для вчинення юридично значимих дій. Правова природа виконавчого органу є в певній мірі аналогічною до сутності законного представника (оскільки юридична особа, як і особа, яка не володіє повною дієздатністю, в принципі не здатна брати участь у господарському процесі особисто), суттєва відмінність – в особі, інтереси якої представляються. Існує позиція [10, с. 140; 24, с. 6], згідно з якою керівники відносяться до групи законних представників. Проте заради чіткості та прозорості понятійно-категоріального апарату вважаємо недоцільним вживання терміна «законний представник» щодо органу юридичної особи.

Так, процесуальні «ролі» повинні розподілитись наступним чином: юридична особа – позивач / відповідач / третя особа, а орган юридичної особи – особа, яка здійснює представницькі функції в господарському процесі.

Таким чином, необхідно наголосити на тому, що орган юридичної особи, беручи участь у господарському процесі, не є процесуальним представником у традиційному розумінні цього терміна, проте він реалізує властиві йому представницькі функції. Так, характерні ознаки здійснення органом юридичної особи представницьких функцій у господарському процесі полягають у тому, що:

1) орган є складовою частиною (структурним елементом) суб'єкта господарювання –

юридичної особи та не має власної господарської процесуальної правосуб'єктності, на відміну від процесуального представника;

2) процесуальні права та обов'язки реалізуються не іншою особою, а органом самої юридичної особи, яка є свого роду її «уособленням»;

3) не поширюється правило «умовності заміщення», тому що юридична особа в силу своєї правової природи не здатна особисто (не в особі органу або через процесуального представника) брати участь у господарському процесі. Однак поруч з таким органом, який реалізовує представницькі функції, представництво інтересів юридичної особи в господарському суді може здійснювати особа, яка наділена правовим статусом процесуального представника і належним чином уповноважена на це;

4) орган юридичної особи, який має право здійснювати в господарському процесі представницькі функції, як правило, відповідно до установчих документів, наділений процесуальними правами і обов'язками у повному обсязі, без їх обмежень;

5) правові наслідки, які мають місце за результатами вирішення господарського спору, настають безпосередньо для юридичної особи як сторони або третьої особи в господарській справі, проте орган юридичної особи як відповідальна особа має власну опосередковану причетність та зацікавленість у відповідному судовому рішенні.

Список використаних джерел

1. Харитонов Є. О. Цивільне право України : підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. – К. : Істина, 2005. – 776 с.
2. Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права : лист від 14 грудня 2007 р. № 01-8/973 / Вищий господарський суд України // Вісник господарського судочинства. – 2008. – № 1.
3. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : постанова Пленуму ВГСУ від 26 грудня 2011 р., № 18 // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 1. – С. 27.
4. Вольф В. Ю. Основы учения о товариществах и акционерных обществах / В. Ю. Вольф. – М. : Изд-во НКФ СССР, 1927. – 168 с.
5. Постанова № 17/218/09 від 28 січня 2010 р. [Електронний ресурс] / Вищий господарський суд України // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/7696919>.

6. Про практику розгляду судами корпоративних спорів : постанова Пленуму ВСУ від 24 жовтня 2008 р., № 13 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 11.
7. Шершеневич Г. Ф. Курс гражданского права / Г. Ф. Шершеневич. – Тула : Автограф, 2001. – 720 с.
8. Степанов Д. Компания, управляющая хозяйственным обществом / Д. Степанов // Хозяйство и право. – 2000. – № 10. – С. 60–73.
9. Черепяхин Б. Б. Труды по гражданскому праву / Б. Б. Черепяхин. – М. : Статут, 2001. – 479 с.
10. Чечот Д. Участники гражданского процесса / Д. М. Чечот. – М. : Госюриздат, 1960. – 190 с.
11. Беяневич В. Е. Господарський процесуальний кодекс України : наук.-практ. Ком. / В. Е. Беяневич. – К. : Юстініан, 2014. – 1304 с.
12. Братусь С. Н. Субъекты гражданского права / С. Н. Братусь. – М. : Госюриздат, 1950. – 376 с.
13. Советское гражданское процессуальное право / [В. П. Воложанин, А. Ф. Козлов, К. И. Комиссаров [и др.] ; под ред. К. С. Юдельсона. – М. : Юрид. лит., 1965. – 471 с.
14. Ильинская И. М. Судебное представительство в гражданском процессе / И. М. Ильинская, Л. Ф. Лесницкая. – М. : Юрид. лит., 1964. – 163 с.
15. Цивільний кодекс України : наук.-практ. ком. (пояснення, тлумачення, рекомендації з використання позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 3 : Юридична особа / [В. І. Борисова, О. Р. Кібенко, В. М. Кравчук та ін.] ; за ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. – Х. : Страйд, 2009. – 736 с.
16. Слюсар А. М. Керівник підприємства : проблема визначення правового статусу / А. М. Слюсар // Держава і право. – 2009. – Вип. 45. – С. 320–326.
17. Вергелес Д. Подвійний статус «боса» / Д. Вергелес // Правовий тиждень. – 2008. – № 10. – С. 5.
18. Кисіль Л. Є. Керівник підприємства : компетенція та адміністративна відповідальність / Л. Є. Кисіль. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 1998. – 82 с.
19. Класифікатор професій ДК 003: 2010: наказ Держспоживстандарту України № 327 від 28 липня 2010 р. – К. : Соцінформ, 2010. – 746 с.
20. Про затвердження Випуску 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників : наказ Мін-ва праці та соц. політики України № 336 від 29 грудня 2004 р. // Укр. інвест. газ. – 2007. – № 45.
21. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 р., № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31. – Ст. 263.
22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу : Закон України від 15 квітня 2014 р., № 1206-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 24. – Ст. 885.
23. Рясенцев В. А. Представительство и сделки в современном гражданском праве / В. А. Рясенцев. – М. : Статут, 2006. – 603 с.
24. Шерешевский И. В. Представительство (Поручение и доверенность) / И. В. Шерешевский. – М. : Право и жизнь, 1925. – 107 с.

Резникова В. В., Россыльная О. В. Представительство органом юридического лица его интересов в хозяйственном процессе.

В статье исследуются сущность, правовая природа органа юридического лица, а также особенности представительства им интересов юридического лица в хозяйственном процессе.

Ключевые слова: орган юридического лица, руководитель, представительство, хозяйственный процесс.

Reznikova V. V., Rossylina O. V. Representative of a legal entity's interests in the economic process.

This article investigates the essence, legal nature of a statutory body, and peculiarities of representation of entities' interests in the economic process.

Key words: statutory body, director, representation, economic process.